

Op heden, den ^{6 ds} Juni 1947, verscheen te Soerabaja voor mij Mr. W.C. van Beek, Substituut Auditeur Militair bij den Temporairen Krijgsraad te Soerabaja belast met het nasporingsonderzoek in de zaak van: Matsumura c.s. de persoon van :

DR. M. WAISFISZ,

opgeroepen om getuigenis der waarheid af te leggen in de zaak van den genoemden verdachte, die, nadat hem ernstig onder het oog was gebracht de verplichting om de geheele waarheid en niets dan de waarheid te zeggen en het gewicht van de door hem af te leggen eed op de hem gedane vragen heeft geantwoord zooals nevens elk vraagpunt hieronder staat aangeteekend.

Hoe zijn Uw naam, voor-
namen, ouderdom, beroep,
woonplaats?

Doctor Maupis Waisfisz, geboren te 's-Gravenhage, oud 46 jaren, Dir. Officier van Gezondheid II, Brigade arts van de X Brigade te Soerabaja, wonende te Soerabaja, Balistraat No.21.

Hebt gij den verdachte voor het plegen van het feit, waarvan hij thans wordt verdacht, gekend?

Neen.

Staat gij in eenige betrekking van bloedverwantschap of aanhuwelijking tot hem?

Neen.

Hebt gij eenige wettige redenen van verschonning om getuigenis af te leggen in de zaak van den verdachte?

Neen.

(Wordt voorgelezen en aan getuige voorgehouden het als bijlage A(Rood) bij dit proces-verbaal gevoegde afschrift van het schrijven gericht aan "The Camp-Commandant - Japanese Prisoner of War Camp - Fukuoka No.2 ddo.4 Augustus 1944, afkomstig van Prisoner of War Medical Staff Japanese P.O.W. Camp Fukuoka No.2)

Kent U de inhoud van dit schrijven en zoo ja kunt U mij mededeelen door wie dit schrijven is opgesteld en wat daar verder mee is gebeurd?

Dit schrijven is opgesteld door Majoor Rinaman (U.S.A. Medical corps - afkomstig van Bataan - in 1942 bevorderd tot majoor) naar aanleiding van de medische wantoestanden in het P.O.W. kamp Fukuoka No.2. Het schrijven is opgesteld aan de hand van gegevens van mijzelf---

H/W

van mijzelf. De oorspronkelijke gegevens zijn echter thans niet meer ten mijnen beschikking aangezien deze na de capitulatie van Japan, gedurende het transport van Japan naar Nederlandsch-Indie verloren zijn gegaan. De genoemde feiten zijn echter ieder voor zich juist en voor de juistheid hiervan kan ik instaan. Ook D.R. Syred (surgeon Lieutenant R.N.-V.R.) heeft zijn medewerking verleend bij de opstelling van dit schrijven. Voorts is het schrijven opgesteld met medeweten van Major Horrigan (U.S.A.-army), Lt. Cmdr. Chubb (R.N.) en Lt. Z.I. Visser (K.M.). In dit schrijven zijn op chauvinistische wijze, op enkele uitzonderingen na, voorbeelden aangehaald van Amerikaansche en Engelsche zieken, doch met de Nederlandsche krijgsgevangenen was het evenzoo gesteld. Het schrijven werd getypt door een zekere Stevens en nadat het door meerdere van voormelde officieren van gezondheid was geteekend, werd het door den tlt. Budding (thans in Tokio?) aan den tolk van het Fukuoka No.2 genaamd Watanabe ter hand gesteld.

Het is mij onbekend of dit schrijven den Japanschen kampcommandant Nazake bereikte, evenmin is het mij bekend of dit schrijven in het bezit kwam van den Japanschen arts Matsumura. Hoe dit ook alles mag zijn gebeurd, een vaststaand feit is dat het schrijven niet heeft geleid tot eenige verbetering, zooals verzocht werd in dit schrijven. Na de capitulatie van Japan kwam een afdeeling van de Amerikaansche Intelligence service in het kamp en heeft toen elk stukje papier dat te vinden was in beslag genomen. Waarschijnlijk is daarbij dit schrijven of een afschrift daarvan aangetroffen. Op of omstreeks 24 October 1942 ben ik, te zamen met een groep krijgsgevangenen in het kamp Fukuoka No.2 aangekomen en daar ben ik tot aan de capitulatie van Japan gebleven. Ik heb hier meerdere Japansche doktoren medegemaakt, die als het ware het oppertoezicht uitoefenden op P.O.W. medical staff. In andere krijgsgevangen kampen is het, zooals ik vernomen heb, dikwijls zoo geweest, dat de Japansche arts zich in het geheel niet bemoeide met de patienten zelf, doch slechts administratief toezicht hield. Dit systeem heeft in het Fukuoka No.2 kamp nooit ingang gevonden en de Japansche arts heild steeds rechtstreeksche bemoeienis met de patienten. Het hing er dus van af hoe de Japansche arts was; was dit een behoorlijk arts dan was er voor de patienten wel iets te bereiken.

Matsumura----

Matsumura was de derde Japansche kamparts. Evenals zijn voorgangers had Matsumura als medicus niet veel te beteekenen en had slecht drie jaren praktijk ervaring. Toen Matsumura in of omstreeks December 1942 kwam, was hij niet ongeschikt. Eenige malen heb ik persoonlijk met hem over de conventie van Geneve gesproken. Als medicus was het mogelijk dezen Matsumura te intimideeren. Dit lukte niet altijd, doch het is mij gelukt dit meerdere malen te doen. Matsumura was iemand, die graag op goede voet stond met zijn Japansche autoriteiten en klaarblijkelijk werkte hij voor promotie in het leger. Het was geen eerlijk mensch. Vanaf het eerste begin na onze aankomst in het krijgsgevangenkamp zag ik de noodzakelijkheid in, dat ik, teneinde iets voor de zieken te kunnen bereiken, het vertrouwen moest hebben van den Japanschen kamparts. Daarom heb ik mij het principe gesteld niemand ziek te verklaren, die niet werkelijk ziek was. Iemand die niet ziek was moest aan het werk. Door dit optreden bereikte ik dat de Japansche arts wist dat wanneer ik iemand ziek verklaarde, de persoon ook werkelijk ziek was. Bovendien behield ik door dit optreden mij in voorkomende gevallen het recht van spreken voor. Dit was voornamelijk van belang ten aanzien van Matsumura. Rechtstreeks kon ik natuurlijk niet tegen de orders van Matsumura ingaan, doch als hij een order gaf die mijns inziens in strijd was met de medische voorzorgen, dan vroeg ik aan Matsumura of hij mij deze order gaf als Japansch officier - een order dus, die ik zonder meer moest opvolgen - of als arts. In het laatste geval was soms wel met dezen Matsumura te spreken. Het was uiteindelijk zoo, dat Matsumura nooit rechtstreeks tegen mij onaangenaam was of medisch niet te verantwoorden orders gaf. Matsumura deed dit langs een omweg en liefst in de avond, zoodat ik hem niet meer kon bereiken - door tusschenkomst van een of anderen zieken oppasser. Zooals gezegd heb ik een enkele maal iets kunnen bereiken voor de patienten. Een enkele maal, als Matsumura in een goed humeur was kon ik gedaan krijgen, dat een zieke, die 's morgens koortsvrij was - en dus volgens de geldende beaplingen aan het werk moest - binnen kon blijven en ik nogmaals 's middags diens temperatuur mocht opnemen. De voorbeelden in het schrijven aan den kampcommandant Nozake spreken in deze gevallen voor zich zelf.

Matsumura was officier van Gezondheid van het Japansche leger en dit leger had een contract ----

tract met de Japansche werf (kawaminami-werf) Het leger was verplicht dagelijks een bepaald aantal werkkrachten te leveren en hiervoor werden de krijgsgevangenen gebruikt. Het is dus zeer wel mogelijk dat er op Matsumura een zekere druk werd uitgeoefend, ten einde het bepaalde aantal werkkrachten voor de werf te krijgen. Daarbij komt nog de moeite, die Matsumura deed om bevorderd te worden, zijn haat tegen de blanken en mogelijk ook eigen belang, die Matsumura er toe gebracht hebben maatregelen te nemen en orders te geven, die absoluut in strijd waren met elke vorm van medische voorzorgen. Als laatste motief noemde ik het eigen belang van Matsumura. Het kwam namelijk geregeld voor dat er op de aflevering bescheiden van de zeer schaarsch verstrekte medicijnen en verbandmiddelen meer vermeld stond, dan in werkelijkheid verstrekt werd. Mijn overtuiging is dan ook, dat Matsumura zich wederrechtelijk verrijkte door medicijnen achter te houden ten eigen bate. Eenig bewijs hiervoor kan ik uit de aard van de zaak niet leveren. Het was voornamelijk, toen Matsumura kamparts was, zeer moeilijk om de benodigde medicijnen en verbandmiddelen verstrekt te krijgen. Het gewone antwoord op een aanvraag tot verstrekking van deze goederen was, dat het gevraagde niet aanwezig was. Ook het aftekenen voor meer dan verstrekt was, was gewoonte. Ik teekende soms inderdaad deze afleveringsbewijzen af en wist daardoor te bereiken dat ik in noodgevallen, die medicijnen kreeg, die ik dringend nodig had. Het verstrekte verband was absoluut ontoereikend. Om een voorbeeld te neemen: Voor den duur van twee weken werd voor de wondbehandeling van het geheele kamp verstrekt: vier rolletjes verbandgaas en ongeveer 50 gram watten. Het gevolg was dat ieder verbandje wel zestig maal werd gewasschen en alleen afgedankt werd, als het totaal uit elkaar viel. Op groote schaal werd dan ook getracht door de kampbewoners om aan verband of lappen stof te komen, waar verband van kon worden gemaakt. Aanvankelijk werden de kalmboe's van de bedden gehaald en als verband verbruikt. Op de werf keek ieder die daar moest werken uit naar goed en stal dit zelfs amaril verbanden, die gebruikt worden bij de scheepsbouw werden mede genomen en het amaril er uit geklopt, zoodat het verband weer in het kamp gebruikt kon worden. Patientten met longontsteking kregen aanvankelijk in het geheel geen medicijnen. Eerst later na zeer veel moeite gelukte het eenige medecaments los te krijgen----

krijgen tot eene hoeveelheid die per patient nauwelijks toereikend was voor een behandeling voor twee dagen. Ik vermoed dat op de afleveringsorders een grootere hoeveelheid stond vermeld, maar bewijzen kan ik dit niet. Voor de patienten met longontsteking hadden wij Daganan noodig en het is gelukt dit geneesmiddel nadat de kampbewoners ongeveer 9 900 Yen bij eengebracht hadden door bemiddeling van Lt. van Marle, Riedijk (M.S.D.) en Rijsbergen (M.S.D.) het kamp binnen te smokkelen. Over het algemeen was het ontzettend moeilijk om op de normale wijze medicamenten verstrekt te krijgen.

Dit ondanks het feit, dat de benodigde medicamenten zeer zeker wel aanwezig waren. Bij de capitulatie van Japan werden mij namelijk de medische voorraden ter beschikking gesteld en op 2 September 1945 nam ik deze voorraden onder beheer. Aan mij werden toen overgegeven grotten vol met medicijnen en verbandstoffen. De voorraad was voor jaren toereikend.

De zieken in het kamp werden verdeeld in drie groepen:

1. ziekenboeg
2. zij die ziek te bed lagen (z.g. Shuskin)
3. zij die loopend -ziek- waren (z.g. "Chirio")

Elke zieke had een briefje waarop de bijzonderheden vermeld stonden. Als nu het aantal werkkrachten, dat naar de werf ging te gering was naar de meening van Matsumura, bekeek Matsumura de ziekenbriefjes en wees dan zonder meer een aantal zieken aan, die zonder hen verder te onderzoeken naar het werk werden gestuurd. Het kwam wel voor, dat de behandelend geneesheer (P.O.W.) zich bij mij kwam beklagen over deze handelwijze en het in mij meerdere malen gelukt van de door Matsumura nieuw aangewezen werkkrachten nog 50% binnen te houden, na de zaken met Matsumura te hebben besproken. Dit bespreken kon echter alleen als het humeur van Matsumura goed was en hij niet dronken was. In het laatste geval is het voorgenomen, dat Matsumura de zaal binnen kwam en een stapel ziekenbriefjes in de hand nam en zonder die zelfs te bezien, van die briefjes een stapeltje af te nemen en te melden, dat die betreffende zieken aan het werk moesten gaan. Tegen dit en ander medisch onverantwoord optreden heb ik zelf twee maal schriftelijk geprotesteerd. Ik geloof niet dat mijn protest veel invloed heeft gehad. Wel is het gedurende eenige maanden geoorloofd geweest, dat de krijgsgevangenen hun wenschen betreffende de kamptoestanden kenbaar mochten maken. Waarschijnlijk naar aan-

leiding van de vele klachten was het inbrengen van klachten later niet meer toegestaan. Enige onverantwoordelijke bepalingen van Matsumura persoonlijk afkomstig zijn

1. o.a. zij die een avond temperatuur hebben van 38C of minder moeten de volgende ochtend aan het werk.
2. patienten met diarhoea moesten aan het werk. Wat betreft het in het schrijven aan den Japanschen kampcommandant vermelde Recommendation No.1 hebben wij ten slotte, na zeer veel moeite gedaan gekregen dat de Japansche arts erkende dat bij influenza het geen bewijs is van beterschap, als de patient een dag koortsvrij is doch dat eerst beterschap mag worden aangenomen als de patient twee opeenvolgende dagen koortsvrij is.

Wat betreft het uitsturen van zieken naar de werf kan nog worden opgemerkt, dat volgens de geldende bepalingen wel een aantal werkkrachten werd uitgestuurd doch, dat de menschen zelf niet fit waren voor het werk. Half zieken werden uitgestuurd naar het werk en kwamen onherroepelijk heel ziek terug. Wat betreft de verstrekking van levensmiddelen en Roode Kruis pakketten kan nog het volgende worden opgemerkt. Op onregelde tijden kwam wel een zending Roode Kruis pakketten aan doch uit deze pakketten werd alleen datgene verstrekt, dat aan bederf onderhevig was. Het gebeurde, dat wanneer een zending aankwam, dat o.a. Matsumura in de opslagplaats verdween en met reepen chocolade te voorschijn kwam, terwijl deze goederen, die feitelijk voor de krijgsgevangenen bestemd waren, zoogenaamd werden opgeslagen. Een maal dat was omstreek Januari 1943 heeft Matsumura een geheel zending Roode Kruispakketten d.w.z. R.Kr. geneesmiddelen aan de P.O.W. overgedragen. Daarna is dit nooit meer voorgekomen.

Over het algemeen moet gezegd worden, dat het werk op de werf zwaar was en dat zoo goed als geen veiligheidsmaatregelen bij het werk werden getroffen. Het een en ander is reeds uiteengezet in het schrijven aan den Japanschen kampcommandant.

Wat betreft de medische verzorging op de werf kan het volgende worden opgemerkt. Aanvankelijk was de mogelijkheid niet geheel uitgesloten dat zij, die gedurende de werktijd ziek werden zich onder medische behandeling konden stellen. Bij verwondingen van geringe beteekenis is door de krijgsgevangenen van deze mogelijkheid misbruik gemaakt, door voor onbeteekende verwondingen langere tijd gedurende de werktijd weg te blijven.

Later----

Later werd de tijd opgenomen waarin de patienten afwezig waren van het werk op de werf. Ook moet vermeld worden dat aanvankelijk eenige officieren van Gezondheid het ongemotiveerde wegblijven van het werk op de werf in de hand hebben gewerkt, daarbij vergetende, dat deze handelwijze uitsluitend ten nadeele zou komen van de werkelijk zieken. Na bespreking is dit dan ook niet meer voorgekomen. Wat betreft Recommendation No. 1 als vermeld in het schrijven aan den Japanschen kampcommandant, kan ik nog opmerken, dat in groote lijnen aan dit verzoek is voldaan. In sommige gevallen werd tusschen tijds toegestaan dat de betrokkenen teruggingen naar het kamp. Aan het 2. punt van deze Recommendation No. 2 is echter niet voldaan en van een behandeling van zieken op de werf is niet veel terecht gekomen. Het werk op de werf was, zooals gezegd zwaar voor de krijgsgevangenen. De menschen moesten werken van 7.30 u. v. m. tot 12 u - van 12 u tot 12.30 u. rust en van 12.30 u tot 5 u weer werken. De menschen mochten niet zitten en veiligheidsmaatregelen bij het werk werden niet getroffen, ofschoon de medische staf P.O.W. daar wel op heeft aangedrongen. Wat betreft de slechte voeding van de krijgsgevangenen heeft geen enkel protest iets kunnen bereiken en werd geen enkele verandering aangebracht. De krijgsgevangenen moesten wel bij hun corveeën rijst stampen, doch deze gestampte rijst was bestemd voor de Japanners. Bij onderzoek van de ontlasting van krijgsgevangenen, heb ik wel geconstateerd dat de rijst grootendeels onverteerd was en ondanks mijn protest en verzoek om de krijgsgevangenen gestampte rijst te geven is dit niet gebeurd. Het is opmerkelijk, dat in het Fukuoka kamp, zooals waarschijnlijk in andere kampen, de behandeling van de krijgsgevangenen zeer sterk wordt beïnvloed door de commandanten. Matsumura was een slecht commandant op medisch gebied. Het was moeilijk medicijnen en verband van hem los te krijgen. Zelf zoo ver is het gekomen, dat ik er een soort "sjachersysteem" op na hield. Als Matsumura aan iemand die mijns inziens werkelijk ziek was de opdracht om aan het werk te gaan, wist ik het soms gedaan te krijgen, dat ik in plaats van de door Matsumura aangewezen zieke een of twee anderen, minder zieken, aan het werk stuurde en diegeen die erger ziek was, mocht binnenhouden. Een ander ding dat Matsumura steeds heeft tegengewerkt is het aanleggen van een medicijn voorraad voor

noodgevallen----

noodgevallen. De opvolger van Matsumura was een zekere Kauda. Dit was een goed en willig Japansch arts en strikt eerlijk. Onder deze Kauda kwam het niet voor dat iemand die een dag koortsvrij was, toch aan het werk werd gestuurd. Integendeel het is gebeurd, dat Kauda iemand drie dagen koortsvrij wilde hebben alvorens hij mocht gaan werken. De Japansche kampcommandant Nozake bemoeide zich in het geheel niet met de medische aangelegenheden en verschool zich altijd op dit medische gebied achter den Japanschen arts. Ik persoonlijk heb van dezen commandant Nozake nooit last gehad noch ook eenig voordeel.

Is U in deze zaak nog iets bekend dat voor de justitie van belang kan zijn?

Neen

Nadat bovenstaande vragen en antwoorden aan den getuige duidelijk en langzaam voorgelezen waren heeft hij verklaard daarbij te volharden en niet te verkiezen dat daarbij iets zoude worden gevoegd of daaraan veranderd en ten bewijze daarvan zijn verklaring onderteeekend.

De Getuige:

w.g. M. Waisfisz.

Gesteld in mijne tegenwoordigheid.

De Auditeur Militair:

w.g. W.C. van Beek

s.

Daarna heeft de getuige op de wijze van zijn godsdienstige gezindheid der eed afgelegd de geheele waarheid en niets dan de waarheid te hebben gezegd.

De Auditeur Militair:

w.g. W.C. van Beek

s.

Voor de beeediging:

w.g. W.C. van Beek.
s.

V.l.a.

De Auditeur Militair

W.C. van Beek
s